

Crtice iz prošlosti društvenih događanja u Koprivnici kasne jeseni i zime 1925. godine

MARTA SABOLIĆ

Najave društvenih i domaćih vijesti u lokalnim novinama svjedoci su vremena i kulturnih i drugih zbivanja, kao i zanimanja zajednice. Ako će čitatelj doći u muzejsku knjižnicu, zainteresiran za događaje iz 1925. godine, i posegnuti za Koprivničkim novinama iz navedene godine, mogao bi ostati pomalo razočaran s obzirom na to da je tiskano svega 10 brojeva u razdoblju od 18. listopada do 24. prosinca 1925. godine, kada je izišao posljednji broj te godine. Unatoč tome, novine su sadržajno bogate pa je moguće pratiti politička previranja toga doba, pregledati oglase lokalnih obrtnika, pročitati nekoliko različitih podlistaka (Koprivnica za 1000 godina, Stogodišnjica ivanečke škole, Miškin z Jerešina i dr.), kao i društvene i druge vijesti iz Koprivnice i okolice, a mogu se pronaći i šale, zahvale i druge vrste tekstova. U ovom prilogu čitatelji će moći doznati manje poznate informacije vezane uz društvena zbivanja i oblike zabave, kao i o nekim drugim zanimljivostima koje su zapele za oko proučavajući Koprivničke novine i zbivanja 1925. u gradu i okolici.

Kino najave

Sudeći prema najavama u novinama i različitosti produkcija, može se zaključiti kako je odlazak u kino bio jedan od popularnijih oblika zabave. U posljednja dva vikenda listopada 1925. održane su dvije filmske projekcije: *1001 pustolovine Maciste najjačeg čovjeka na svijetu* (u dva dijela po 5 čina) i *Teodora carica Bizanta* u 6 čina. Dok za *Pustolovine* nije navedeno više od datuma i vremena projekcija, za *Teodoru* je navedeno kako se поближе može doznati u oglasu t.t. g.g. Vaić i drug te da u filmu sudjeluje 30 000 ljudi i mnogo zvjeradi. Filmske projekcije nastavljene su i sljedećeg vikenda (7. i 8. studenog) kada je prikazan *Prater* za koji je navedeno da je zabranjen mladeži ispod 16 godina i za koji piše u opisu da je riječ o ljubavi austrijskog

nadvojvode i da su osobito zanimljivi krasni bečki predjeli i orijaški kotač u Prateru. Redovan program u kinu nastavljen je i sljedeći vikend kada je prikazan *Kondukter broj 1942*, lakrdija u 6 čina. Uz najavu filma stoji i opaska da „vesele večeri, šala i smijeh, dobro raspoloženje razblažuje dušu i poljepšava tijelo“.¹ U subotu 28. studenog i nedjelju 29. studenog prikazan je *Rin Tin Tin ili Zamka smrti* u 6 čina. U najavi stoji da je to film s čudom od psa, glasovitim policijskim psom Rin Tin Tinom, psom odraslim među vukovima, koji spašava vođu svate, napadnutog od razbojnika, no otkriva ga i kažnjava smrću. Sljedeća najavljena projekcija jest *Ljubav kraljeve sestre*, prekrasna filmska

¹ Koprivničke novine : tjednik za javni život, privredu, pouku i zabavu, br. 5, str. 2.

igra u 5 činova. *Ljubav kraljeve sestre* nije najavljena za vikend, već za utorak 1. prosinca, dan koji je ujedno i državni praznik – dan ujedinenja, odnosno dan nastanka Kraljevstva SHS. Za dan ujedinenja također je najavljeno i obavljanje službe božje u katoličkoj crkvi, pravoslavnom hramu i izraelskoj sinagogi. U prosincu u najavi su bila još tri filma: *Gusareva zaručnica ili Ladja smrti*, drama u 5 činova (vikend 12. i 13.), *Njegovo Veličanstvo kralj Aleksandar u Sloveniji te Ognjem i mačem*. Ove projekcije prikazane su u četvrtak 17. prosinca na rođendan kralja Aleksandra I. Karađorđevića i dok za film *Njegovo Veličanstvo* nije dodan opis, za film *Ognjem i mačem* navedeno je kako je to film iz svjetskog rata u kojem „sudjeluje 100 000 vojnika, silna množina aeroplana i veliki broj bojnih brodova“² s prizorima na bojnopolju. Do kraja godine nije bilo daljnjih projekcija filmova.

Plesni tečaj

Zanimljivo je primijetiti i najavu plesnog tečaja diplomiranog učitelja Vatroslava Krčelića. Održavanje plesnog tečaja čiji je početak bio planiran 15. studenog najavljeno je samo u onom slučaju ako se pojavi dovoljan broj članova, a prijave su trajale do 15. studenog kod braće Ostrogović. Da se pojavio dovoljan broj članova, svjedoči sljedeća objava vezana uz plesni tečaj u kojoj je navedeno kako se u nedjelju, 22. studenog u 8 sati navečer u „Domoljubu“ otvara šestotjedni tečaj plesa na kojem će se uz obične dosadašnje plesove učiti i najmoderniji plesovi poput *carambe*, *floride* i *raquette*. Gospodin Krčelić bio je poznat u gradu po odličnoj spremi po kojoj je do tada brojne dobre plesače naučio, odnosno uzgojio, kako je navedeno u članku. Gospodin Krčelić, osim plesa, svojim lijepim primjerom može probuditi i smisao za otmjeno vladanje unutar plesne dvorane, koje, prema riječima autora teksta, nakon rata oskudijeva. Na tečaju će se podučavati najmoderniji plesovi koje je gospodin Krčelić osobno

proučio u Parizu te godine. Cijena troškova je minimalna, 150 dinara, za održavanje tečaja dva puta tjedno. Najavljeno je održavanje skupnih vježbi svake nedjelje, a za glasovirom je bio gospodin Dušan Ožegović.

Društva „Domoljub“ i „Podravec“

Poznata koprivnička pjevačka društva „Domoljub“ i „Podravec“ također su bila aktivna u jeseni i zimi 1925. godine pa iz novina saznajemo da je u nedjelju, 18. listopada u 4 sata poslijepodne kazališna sekcija pjevačkog društva „Domoljub“ priredila čajanku. Ulaz na čajanku bio je besplatan. Već nekoliko dana poslije pjevačka društva „Podravec“ i „Domoljub“, točnije 25. listopada, sudjelovala su na natjecanju i proslavi tisućgodišnjice u Zagrebu u organizaciji Hrvatskih pjevačkih saveza. Do tada su društva svuda dobivala dobre ocjene pa se nadalo da će ih dobiti i u Zagrebu. Mjesec dana kasnije (u subotu 28. studenog) održana je kućna zabava pjevačkog društva „Podravec“ u hotelu Križ s predstavom, plesom i pjevanjem. Gospođica Hirschler istaknuta je kao solistica jer je vrlo dobro i srdačno iznijela svoju partiju, a od muških članova istaknut je gospodin Zlatko Krčmar. Kod zbora se opazilo pomanjkanje tenora, a kod izvođenja se previše primijetilo isticanje pojedinaca i njihova dobra glasa što je silno kvarilo cjelinu. Navedeno je kako se to može ispričati jer je to bila samo kućna zabava, ali da se ne može nikako ispričati što je odbor „pozabavio“ publiku s nekim srcedrapateljnim prikazivanjima. „Čast ambiciji pojedinaca, ali nam su naša uha ipak milija. Držimo da kod nikoga groblje i zatvor ne podižu raspoloženje, pogotovo kad je to posve bez duha. Posjet inače vrlo dobar.“³, pomalo oštar, ali zanimljiv komentar u novinama navedene zabave. Kao svake godine prije, tako je i 1925. godine Hrvatsko obrtničko-radničko obrazovno i pjevačko društvo „Domoljub“ priredilo Silvestrovu

2 Ibid, br. 9, str. 3.

3 Koprivničke novine : tjednik za javni život, privredu, pouku i zabavu, br. 8, str. 3.

večer s koncertom i plesom. Raspored te večeri bio je vrlo obilan uz sudjelovanje vlastitog orkestra koji je bio zadužen pružiti svakome da se ugodno zabavi. Poslije koncerta najavljen je ples do zore, a pretprodaja ulaznica vršila se kod društvenog blagajnika u pučkoj štedionici.

Nikolinje

Dana 5. prosinca kazališna sekcija „Domoljub“ sa svojim orkestrom organizirala je „Nikolinjsku večer“. Pretprodaja karata vršila se u knjižari Vošicki, a u četvrtak, 3. prosinca, održan je generalni pokus na koji su pristup imali samo roditelji djece koja sudjeluju u programu i to samo uz iskaznicu koji je izdao režiser večeri. Na „Nikolinjskoj večeri“ uz prigodnu dječju predstavu izvedena su dva dražesna dječja baleta, od kojih se jedan pleše u rokoko kostimima, a drugi je baletna polka. Balet vježba gospođa Olga Mošin, a ostale točke Dušan Ožegović koji je i u režiji večeri. Darove za Nikolinje preuzela je trgovina delikatesa gospodina Zakija Rosenberga uz cijenu od 3 dinara po omotu u korist siromašne školske djece uz najavu ogromnog izbora prekrasnih prigodnih darova uz umjerene cijene.

Školstvo i prosvjeta

Vijesti iz školstva i prosvjete također su pro našle svoje mjesto na stranicama Koprivničkih novina pa je tako napisano da je Učiteljsko društvo za grad Koprivnicu održalo svoju glavnu redovitu godišnju skupštinu 10. prosinca u 9 sati prijepodne u gradskoj vijećnici u Koprivnici. Također je objavljeno kako je školska mladež narodne osnovne škole u Koprivnici priredila 19. prosinca u 8 sati navečer u dvorani pjevačkog društva „Domoljub“ božićnu priredbu s pjevanjem i deklamacijom. Cilj priredbe bio je skupiti prihod za nabavu odjeće i obuču siromašnoj školskoj djeci. Karte su se prodavale u ravnateljskoj kancelariji osnovne škole u Koprivnici i na samoj blagajni prije predstave. Gospodin Stjepan Kovačević, trgo-

vac željezom u Koprivnici, darovao je narodnoj osnovnoj školi u Koprivnici 100 dinara za siromašnu školsku djecu na čemu mu je ravnateljstvo škole zahvalilo. Zanimljivo je primijetiti i vijest kako je u nedjelju, 27. prosinca u pola 4 sata poslijepodne održano prosvjetno predavanje Mate Sudete „Dobre knjige – dobri prijatelji“, održano u dvorani „Domoljuba“. Nadalje je izviješteno i kako su učenici i učitelji dječjeg zabavišta u zavodu Presvetog Srca priredili 27. i 28. prosinca božićnu predstavu. Ulaznice su se prodavale u samom zavodu, ali i na blagajni prije predstave, a prihod je bio namijenjen za podmirenje troškova za gradnju doma. Direkcija državne realne gimnazije u Koprivnici zahvalila je nepoznatom dobročinitelju za darovanje pet pari cipela za siromašne učenike, a zahvalila je i gospodinu Stjepanu Kovačeviću na daru od 100 dinara i uputila molbu građanstvu dobra srca da pred Božić doprinose dobrovoljnim novčanim prihodom za nabavu odjeće i obuču za siromašne, ali valjale i vrijedne učenike i učenice.

Razne društvene vijesti

Donosimo i nekoliko zanimljivih vijesti različite tematike: Vatrogasno društvo Koprivnica priredilo je u subotu 17. i nedjelju 18. listopada kinematografsku predstavu u dva dijela, a čista dobit bila je namijenjena za nabavu vatrogasnih sprava. U srijedu, 28. listopada, održan je u Koprivnici veliki godišnji sajam, tzv. šimunski sajam. Mjesna organizacija hrvatskih obrtnika u Virju priredila je 8. studenog u „Domoljubu“ kazališnu večer na kojoj se prikazala predstava „Posljednji Zrinjski“ H. Dragošića s početkom u 8 sati navečer. Snijeg posebno veseli djecu i mladež, ali i odrasle koji su prvom snijegu te godine posvetili vijest i naveli kako je u petak, 27. studenog u noći počelo sniježiti, a u subotu ujutro da je snijeg počeo obilato padati, na dječju radost i radost sportaša, koji su tako imali priliku nadoknaditi ono sanjkanje, grudanje i rodlanje koje im lanijska zima nije priuštila. Upečatljiv je i oglas prema kojemu je Jakob Rosenberg priredio

veliko božićno nagradno natjecanje u kojem je bilo moguće osvojiti božićno drvce sa stalkom. Natjecanje se, prema danom oglasu, obavljalo na sljedeći način: natjecat će se 250 brojeva po 10 dinara svaki broj, izvući će se jedan broj i taj broj osvaja božićno drvce. U slučaju da se ne proda dovoljno brojeva novac će se vratiti, a izvlačenje je planirano za 20. prosinca u 10 sati. Je li se skupio dovoljan broj ne znamo jer nije navedeno, ali ako jest, sretnog dobitnika sigurno je razveselio dobitak.

Iz priloženih tekstova može se uočiti da je unutar posljednja tri mjeseca 1925. godine bio velik broj događanja koja su obuhvatila razne segmente života, od kulture i prosvjete do svakodnevnog života, što govori o tome da su ljudi rado sudjelovali u zajedničkim društvenim i drugim događanjima, bili empatični humanitarci, uvijek za pjesmu i ples unatoč životnim nedaćama i političkim događajima i nesigurnostima koje su pratile poslijeratno doba.

Literatura:

- Koprivničke novine : tjednik za javni život, privredu, pouku i zabavu (urednik Željko Bubaš). God. 2., br. 1 (18. listopada 1925.) – br. 10 (24. prosinca 1925.), Koprivnica : V. Vošicki, 1925.